

# Minder geld, meer geluk

Downshiften. Consuminderen. Zuinigheid. Het zijn geen taboewoorden meer. In crisistijd stellen steeds meer mensen hun consumptiepatroon vrijwillig of gedwongen naar beneden bij. „Ik heb nu veel minder spullen, maar veel meer geluk.”

TEKST SAM DE KEGEL - FOTO STEPHEN MATTUES

How many times have you  
heard someone say,  
“If I had his money,  
I would do things my way.”  
But little they know,  
that it's so hard to find  
one rich man in ten,  
with a satisfied mind.  
Money can't buy back all  
your youth when you're old,  
a friend when you're lonely,  
or peace to your soul.  
The wealthiest person,  
is a pauper at times  
compared to the man  
with a satisfied mind.

(Jeff Buckley,  
'Satisfied Mind')



Wat ik achterliet in 2011: een vaste baan als eindredacteur, een mooi loon verworven door jaren wroeten en buigen, een uitgestippeld carrièrepad, een korf vol extralegale voordelen waaronder een firmawagen voor het kroost. Een deel van mijn omgeving schreeuwde net geen moord en brand toen ik koos voor het freelancerbestaan in het heetst van de crisis. Ik liet mijn hart en intuïtie zegevieren op het hoofd. Je zag sommigen denken: die valt in z'n ongeluk. De goot wenkte. Nu ja, rijk(er) ben ik alvast niet geworden, maar, Jeff Buckley indachtig, ik heb een *'satisfied mind'*. Ik kon toen niet anders: het was 'op', de burn-out lag op de loer, klaar om me te overmeesteren.

Wat ik in de plaats kreeg: de Grote Vrijheid (al kan ik er nog behoorlijk mee worstelen), meer tijd voor het gezin en mezelf, een korf vol tête-à-têtes met inspirerende mensen en een loon waarmee ik net rondkom, mits spaarzaam te leven. Die zuinige instelling zit er al veel langer ingebakken. Ik heb niet het verlangen om op een gedachteloze manier geld uit te geven en spullen te kopen. Ik ben redelijk trendon gevoelig voor modieuze hebbedingen. Ik heb niet de behoefte om verre reizen te ondernemen, al reis ik voortdurend in mijn hoofd. Wat je ervaart, vergeet je nooit. Wat je koopt, ben je de week erna al vergeten. Waar ik honderd procent zeker van ben: ik ben inventiever geworden. Ik moet mezelf ook voortdurend heruitvinden als kleine zelfstandige. En ik ben me er meer dan ooit van bewust dat niets voor eeuwig is: als deze droom niet realiseerbaar is, dan ga ik weer studeren en word leraar.

**„Geef een kind een huis vol speelgoed en het weet niet wat kiezen. Geef dat kind enkel een kapotte doos en de creativiteit komt vanzelf”**

**IK GEEF UIT, DUS IK BEN**

Moeten of willen leven met minder geld: de Nederlandse sociologe Jeanine Schreurs is dag in dag uit bezig met die thematiek. Ze onderzocht via een grootschalige enquête en diepte-interviews wat er gebeurt als mensen hun inkomen met een kwart of meer zien slinken door echtscheiding, ontslag of door eigen keuze. Met uitzondering van de mensen die bij aanvang reeds grote financiële problemen hadden, was bijna iedereen achteraf bekeken positief. Jeanine Schreurs: „Ze ervaren hun relaties als echter en hechter en ze waarderen meer wat ze hebben.” Ze noemt het een *blessing in disguise* voor die mensen die er gedurende de crisis achter zijn gekomen dat ze hun leven anders kunnen inrichten. Er zijn volgens haar ook steeds meer mensen die bewust met minder geld proberen rond te komen, zonder dat zij door externe factoren hun inkomen zien slinken. Dus ook het aantal vrijwillige downshifTERS neemt toe. Want ook zonder in inkomen achteruit te gaan, kan je beslissen om minder uit te geven. Al is het niet evident om te kiezen voor minder wanneer de mantra in onze wereld luidt: meer, meer, meer. Onze economie en arbeidsmarkt jagen ons op om steeds meer te willen, meer te consumeren, meer te verdienen. Er lijkt maar één weg: hogerop. Jeanine Schreurs: „Heel wat mensen ontleen voor een groot deel hun identiteit aan dat consumptiepatroon. Als een deel van hun inkomsten wegvalt, worden ze voor het eerst echt geconfronteerd met zichzelf. Ze worden gedwongen om bewust na te denken over wat ze nu echt belangrijk vinden, en wie ze zijn.”

**HOE MINDER GELD,  
HOE CREATIEVER**

Lieve Smessaert is zo'n gedwongen downshifter. Sinds haar scheiding zes maand geleden woont ze op een appartement, samen met haar twee kinderen van tien en veertien. In het begin werd ze verlamd door angst – „Mijn te besteden inkomen zakte met dertig procent” – maar de paniek ebde langzaam weg. „Ik ontdekte de kringloopwinkels, ik ging op zoek naar een goedkopere garagist, ongelooflijk hoeveel je kan besparen als het echt nodig is. Ik gooi m'n winkelkar niet zomaar meer bomvol, ik winkel veel bewuster. Mijn kleerkast puilt niet meer uit van de kleren, mijn toilet-kast blinkt uit in minimalisme en alles wat in de koelkast zit, wordt nu opgegeten of verwerkt. In elk geval word je creatiever met minder centen. Geef

**„Schrijf dat maar op:  
als je kan rekenen  
op echte vrienden en je  
familie als het tegenslaat,  
dan ben je de rijkste  
mens ter wereld”**

een kind een huis vol speelgoed en het weet niet wat kiezen. Haal alles weg en geef dat kind enkel een kaptotte doos en terwijl het denkt dat het zich verveelt komt de creativiteit als vanzelf. Bij grote mensen is het net hetzelfde: als je alles hebt of koopt, hoef je zelf niks meer te bedenken.”

Wat eerst nog pure noodzaak was, is nu een nieuwe levensstijl geworden, zegt ze zelf. „Ik leef veel soberder dan vroeger. Als de kinderen voor m'n scheiding een nieuw gadget wilden, kregen ze het in de schoot geworpen. Nu beseffen ze dat mama hard op de centen moet letten, dat niet alles te koop is. Een goeie levensles voor als ze op eigen benen moeten staan.” Ondertussen komt er in haar hoofd ook ruimte vrij voor nieuwe ideeën en toekomstprojecten. „Zodra ik voldoende startkapitaal gespaard heb, wil ik een 'winkel' beginnen waar ik kinderboekjes maak en verkoop, voorlees, kookworkshops geef aan kinderen en verjaardagsfeestjes organiseer. Vroeger had ik veel meer geld, maar bleef het bij loze woorden. Nu heb ik veel minder, maar ben ik al volop een plan aan het maken om mijn droom te realiseren. Ik ben uit mijn comfortzone gerukt, en beseft dat ik geen vijfjaar meer moet wachten.”

Wat Lieve nog het meest frappeerde, is de hulp die ze kreeg toen haar leven plots wankelde. „Dat had ik echt niet verwacht. Ik was immers zelf vertrokken, en vreesde dat vooral hoongelach en minachting mijn deel zouden zijn. Maar een van mijn beste vriendinnen bood meteen haar huis aan om tijdelijk in te trekken. Van mijn zus kreeg ik een bed en woontafel. Iedereen wou me troosten. Maar ik heb het wel moeilijk om zelf hulp te vragen. Soms, in een slecht moment, voel ik me opeens behoeftig en schaam ik me, maar dan staat er altijd iemand klaar om me op te beuren. Schrijf dat maar op: als je kan rekenen op echte vrienden en je familie als het tegenslaat, dan ben je de rijkste mens ter wereld.” ►

## GELD MAAKT ANONIEM

Volgens de Amerikaanse schrijver Charles Eisenstein maken geld of valuta alles anoniem. Het enige wat ons echt gelukkig maakt, zijn onze relaties met anderen. Hij schreef er een boek over: *Sacred Economics*, gratis te lezen op internet. Zijn boodschap heeft een hoog hippiegehalte, maar slaat wel aan. Eisenstein: „We moeten veel minder afhankelijk worden van geld voor ons geluk, en veel meer investeren in authentieke relaties met anderen. We weten allang niet meer wie onze groenten produceert of onze kleren verstelt. Tenzij we weer lokaal gaan verhandelen en ruilen. Jij geeft eieren aan de buurvrouw, zij geeft je verse tomaten, en ondertussen sla je een babbeltje.”

In crisistijd wakkert de ruileconomie aan, ook in België. Steeds meer mensen delen, ruilen en swappen goederen en diensten. Ze organiseren zich daarvoor in lokale ruilkringen of LETS-kringen (*Local Exchange and Trade Systems*). Er komt geen euro aan te pas, wel alternatieve betalingssystemen zoals punten, waardoor de leden ruilkrediet kunnen opbouwen. Dat ruilkrediet heeft als voordeel dat de ene dienst niet onmiddellijk ‘verloond’ moet worden door een wederdienst door dezelfde persoon. Of: Filip past op de kinderen van Roel. In ruil maait Roel het gras van Céline, terwijl Céline de broek verstelt van Filip, enzovoorts. Volgens Charles Eisenstein moeten we weer leren geven en ontvangen. „Want wanneer mensen je iets geven, ben je dankbaar en wil je vanzelf iets teruggeven, ook al hoeft dat niet per se.”

**In crisistijd  
wakkert de ruil-  
economie aan. Steeds  
meer mensen delen,  
ruilen en swappen  
goederen en diensten.  
Ze organiseren  
zich daarvoor in  
lokale ruilkringen of  
LETS-kringen**

## VAN ICT'ER TOT BIOBOER

Het wemelt op het net momenteel van websites over minimalistisch leven, minderen, eenvoudiger leven. Je vindt er oeverloze tips, handleidingen en zelfs tijdschriften zoals het Hollandse *Genoeg*, een blad voor mensen die eenvoudiger willen gaan leven. Minimalisme lijkt op het eerste gezicht alleen maar te gaan over minder: minder spullen, minder gejaagdheid, minder zorgen. Maar in essentie draait het om meer: meer ruimte, meer tijd, meer bewust leven. Rony Nekkebroeck gooide het roer resoluut om in 2011. Na een carrière als ICT'er in de farmaceutische sector werd de veertiger bioboer. Een heel gedurfde keuze, want Rony verdiende bij zijn laatste werkgever Abbott een riant loon. Hij had een firmawagen en een uitstekende groeps- en hospitalisatieverzekering. „Jarenlang kon ik vier dagen op vijf van thuis uit werken, maar na een overname moest ik vaak naar Brussel met de auto. Dat was tegen mijn principes. Ik pendelde een tijd met de trein en plooi-fiets, maar zo was ik vier uur onderweg per dag. De druk werd steeds groter, en ik zweefde op de rand van een burn-out.”

De verstandhouding met de werkgever verslechterde, en uiteindelijk werd hij ontslagen. De katalysator voor zijn ommezwaai van ICT'er tot bioboer was een artikel over het Vlaamse fotomodel Corazon De Raeymaecker. Zij hing in 2009 haar vetbetaalde modelcarrière aan de haak om een zelfoogstboerderij te beginnen.

Ondertussen heeft ook Rony in Wetteren zijn gemeenschapsboerderij, CSA Oogstgoed. CSA staat voor *Community Supported Agriculture*, of landbouw gedragen door een gemeenschap. Rony kweekt en verzorgt in zijn ‘reuzenmoestijn’ van een hectare tal van groenten. Klanten – Rony spreekt liever over leden – betalen vooraf een jaarabonnement, waardoor ze een jaar lang recht hebben op de oogst van de week. „Bij sommige CSA's zet de boer een pakket klaar op de boerderij of in een verdeelpunt, bij mij ligt de klemtoon op zelfoogst. De deelnemers oogsten zelf hun groenten op het veld, delen het oogst risico en eten met de seizoenen mee.”

Het gemeenschapsgevoel is cruciaal in zijn ogen. „Niemand zal het veld leegplukken, onze relatie is gestoeld op vertrouwen. Af en toe organiseren we ook feestjes op het veld, een picknick, meewerkdagen en zelfs een zangavond met kampvuur.”

CSA staat voor een andere economie: een waarin winstmaximalisatie ondergeschikt is aan een lokale, ecologische landbouw die zorg draagt voor bo-

**Minimalisme lijkt op het eerste gezicht alleen maar te gaan over minder: minder spullen, minder gejaagdheid, minder zorgen. Maar in essentie draait het om meer: meer ruimte, meer tijd, meer bewust leven**

dem, milieu en mens. Rony: „De Vlaamse boer krijgt geen geld meer voor zijn waren. Hij wordt gedwongen melk, sla enzovoorts aan dumpingprijzen te verkopen, waarbij de supermarktketens de plak zwaaien en de prijs bepalen. Door rechtstreeks aan de consument te verkopen, willen we dat de boer opnieuw een eerlijk loon krijgt voor zijn werk.”

Rony ging niet over één nacht ijs – hij liep een jaar stage bij andere boeren, leerde de stiel met vallen en opstaan – en begint nu aan z’n derde jaar als bio-boer. Hij is een heel gelukkig man, maar niet alles is rozengeur en maneschijn. „Ik moet honderdvijftig leden hebben om ervan te kunnen leven, momenteel haal ik dat niet. Veel mensen zijn nog terughoudend. Ze vrezen dat de oogst mislukt, of ze hebben geen tijd om zelf hun groenten te plukken. We leven nu eenmaal in een jachtige, snelle maatschappij. Daarom lever ik sinds kort ook pakketten. Dankzij mijn vorige carrière had ik een spaarpotje opgebouwd om de eerste jaren te overbruggen, maar 2013 wordt een kanteljaar. Ik heb een gezin met vier kinderen. Het moet financieel haalbaar blijven, al steunen ze me honderd procent.”

Of hij ooit nog terugkeert naar de ICT-wereld als z’n droomproject mislukt? „Daar wil ik zelfs niet aan denken. Velen verklaarden me gek toen ik eraan begon, maar ik heb een sterke overtuiging en geloof in het welslagen van mijn droom.” ♦

*Is benzine van een goedkope pomp echt minder goed dan die van een dure? In het reportagemagazine 'Voor hetzelfde geld' zoeken Thomas Vanderveken, Britt van Marsenille en Jan Van Looveren naar de beste manieren om minder uit te geven maar aangenaam te leven. Vanaf 3 april op Eén.*

